

การจัดการขยะโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

Solid Waste Management by Community:

A Case Study Kamiyor Community

โสรยา ดาโอะ¹ สมศักดิ์ สามัคคีธรรม²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

²รองศาสตราจารย์ประจำคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

¹soraya1752@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ลักษณะ วิธีการ และปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขในการจัดการขยะโดยชุมชน ประสบผลสำเร็จ รวมถึงขั้นตอนการขับเคลื่อนความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในชุมชนที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการขยะโดยชุมชน ของชุมชนบ้านกะมียอ ตำบลกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

วิธีการศึกษาดำเนินตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล และหลังเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นจึงนำข้อมูล มาจำแนกหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์หาเหตุผลเชิงตรรกะ (Logical Reasoning) เทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎี ควบคู่บริบท

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการขยะโดยชุมชนอาศัยความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในชุมชน มีความเชื่อร่วมกัน เมื่อได้รับการกระตุ้นอย่างเหมาะสม จึงได้มีการปฏิบัติ โดยอิงวิถีของการอยู่ร่วมกันตามความเชื่อ มีการร่วมมือกันช่วยเหลือกัน ประกอบกับการมีแกนนำที่เป็นปัญญาชนที่เป็นลูกหลานคนในชุมชนและมีชื่อเสียงมากระตุ้นและแสดงบทบาทการดำเนินงานจิตอาสาอย่างจริงจัง มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่อง คนในชุมชนจึงให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม มีความเห็นพ้องไปในทิศทางเดียวกัน เข้าใจกัน เชื่อใจกัน เอื้ออาทร เกื้อกูลต่อกัน มีความตระหนักในหน้าที่ทั้งของส่วนตน และส่วนรวม

ผลของการจัดการขยะโดยชุมชน ในตำบลกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี มีความโดดเด่นในเรื่องของความเชื่อร่วมกัน ซึ่งความเชื่อในเรื่องศาสนา เชื่อฟังผู้นำ สมาชิกจะนำหลักการของศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและปรับใช้กับการจัดการขยะที่นับวันจะมีปัญหามากขึ้น จึงเกิดกิจกรรมขยะความดีขึ้นในชุมชนกะมียอ โดยให้การคัดแยกขยะมาเป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนร่วมกันทำ ทำให้การจัดการขยะโดยชุมชนประสบความสำเร็จ สามารถนำขยะส่วนใหญ่มาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมกับประเภทของขยะ รวมทั้งมีรายได้จากการขายขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ นำมาตั้งเป็นกองทุนสร้างประโยชน์แก่ชุมชน จนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง คำสำคัญ ชุมชนมุสลิม การจัดการขยะ การมีส่วนร่วม

Abstract

This research aimed to study the feature, method and the factors of solid waste management by community as well as process driven unity of the community that will benefit for solid waste management by community of Kamiyor community, Kamiyor Sub-district, Muang District, Pattani Province.

Since based on Qualitative Research, the researcher analyzed data along with the data collection, by brought the data from in-depth interviews; informal interview; and participant observation, then brought the data that collected classification of the objectives set, then analyzed by logic, comparable to the concept and context theory.

The results of the study found that solid waste management by community based on the unity of the community; common belief; strict religious practice; collaboration and helping each other; emphasize on participation; there was consensus in the same direction together, understand each other, trust, generosity complementary to each other; aware of both the personal and collective responsibility.

The solid waste management by community of Kamiyor community, Kamiyor Sub-district, Muang District, Pattani Province, is outstanding on the common belief. This belief in religion; obey leader, members will brought used as a guide in life both on an individual and family level, and social level, adhering to the strict traditions of the community which make solid waste activities happened by the use of solid waste as an activity that people in the community participation which make communities succeed and be accepted by the community and neighboring communities.

Keywords: Muslim Community, Waste Management, Participation.

บทนำ

ปัจจุบันขยะในชุมชนจำนวนมากในประเทศไทยได้ทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร และพฤติกรรมกรบรีโภคที่เปลี่ยนไป ซึ่งมีผลมาจากการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันของประชากร ประกอบกับการพัฒนาประเทศที่นำมาซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้มีผลิตภัณฑ์ใหม่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอให้เลือกบริโภคได้สะดวกและรวดเร็วหลากหลายรูปแบบ เป็นเหตุให้มีสิ่งปฏิกูลที่ไม่เป็นที่ต้องการมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหา “ขยะมูลฝอยล้นเมือง” ปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ

มีรายงานสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยของกรมควบคุมมลพิษ ประเทศไทยปี 2558 ซึ่งพบว่าอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ในขณะที่ในแต่ละปีมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจำนวนมาก และมีข่าวด้านลบที่เกี่ยวกับปัญหาขยะอยู่มากพอสมควร เหตุการณ์ไฟไหม้บ่อขยะในพื้นที่ของจังหวัดสมุทรปราการ เป็นหนึ่งบทสะท้อนที่แสดงให้เห็นว่าการกำจัดขยะที่ไม่ได้มาตรฐาน และกลายเป็นปัญหาสำคัญที่กรมควบคุมมลพิษได้พยายามหาทางแก้ไขปัญหายอย่างเร่งด่วน เพราะปริมาณขยะยังเพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้ ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษยังระบุว่า ในปี 2558

มีปริมาณขยะเกิดขึ้นทั้งหมด 29.09 ล้านตัน ถูกขนนำไปกำจัดมากถึง 13.60 ล้านตัน โดยถูกกำจัดอย่างถูกต้อง 8.4 ล้านตัน อีกประมาณ 7.09 ล้านตัน ถูกกำจัดอย่างผิดวิธี เช่น การเทกองในบ่อดิน การเผากลางแจ้ง หรือการลักลอบทิ้งในพื้นที่กร้าง ซึ่งวิธีการจัดการขยะแบบสุดท้ายนี้จะสร้างปัญหามากในอนาคตอันใกล้จนถึงขั้นวิกฤติได้ ด้วยแนวโน้มวิกฤติขยะของไทยนี้ ทำให้รัฐบาลประกาศให้การจัดการขยะเป็นวาระแห่งชาติในปี 2557 และร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และซากผลิตภัณฑ์อื่น ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เมื่อเดือนพฤษภาคมปีที่ผ่านมา ขณะนี้อยู่ในการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยอธิการบดีกรมควบคุมมลพิษคาดว่าจะมีการประกาศใช้ในปีนี้

อาจกล่าวโดยภาพรวมได้ว่า ประเทศไทยมีการจัดการขยะที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะคนเกิดความเคยชินในเรื่องการทิ้งขยะที่สะดวกและง่าย ถึงแม้จะมีหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมมากำหนดรูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย หรือจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ แต่การดำเนินการยังไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะคนส่วนใหญ่ชอบทิ้งขยะกันตามสะดวกสบาย หรือไม่ก็นำไปทิ้งกองรวมกันไว้ริมทางเดิน ทำให้มีการหมักหมม เน่าเปื่อย ส่งกลิ่นเหม็นจรรจาย นอกจากนั้น กองขยะยังเป็นแหล่งชุมนุมของสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคสารพัดชนิด ในขณะที่บางครั้งยังมีการทิ้งขยะลงท่อระบายน้ำ ทำให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรง ทำให้ท่ออุดตัน เมื่อฝนตกก็ไม่สามารถระบายน้ำฝนได้ดี จึงเกิดสภาพน้ำท่วมขังในพื้นที่เมืองตามถนนสายต่างๆ ตามตรอก ตามซอย ผลที่ตามมาก็คือการเดินทางไปมาตามเส้นทางเหล่านั้นลำบากขึ้น การจราจรก็ติดขัดและถนนหนทางอาจจะได้รับความเสียหาย ซึ่งเมื่อน้ำลดลงสู่สภาพปกติก็ต้องซ่อมแซมใหม่ ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ บ้านเรือนที่มีขยะมูลฝอยรกรุงรังอยู่ภายในบ้านเรือนบริเวณบ้าน นอกจากจะดูสกปรกไม่น่าดูแล้ว ก็ยังเป็นที่ชุมนุมของหนู แมลงวัน แมลงสาบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรคทางเดินอาหารมาสู่คน และยังก่อความรำคาญอีกด้วย

ปัจจุบันการจัดการขยะมูลฝอยยังขาดประสิทธิภาพเนื่องจากหน่วยงานรัฐ แต่ละแห่งขาดงบประมาณ ขาดบุคลากร ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการที่เหมาะสม และเกิดความขัดแย้งในการดำเนินการ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม เพราะในปัจจุบันส่วนใหญ่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมักจะนำขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมได้จากแหล่งชุมชนมารวบรวมบนพื้นดินแล้วปล่อยให้ย่อยสลายเองตามธรรมชาติ หรืออาจจะมีการเผาซึ่งการกำจัดโดยวิธีนี้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน นอกจากนี้ยังพบปัญหาเรื่องการจัดหาสถานที่ทิ้งและทำลายขยะที่นับวันจะหายากและมีราคาแพงขึ้น อีกทั้งพฤติกรรมของประชาชนโดยทั่วไป ยังทิ้งขยะมูลฝอยโดยขาดจิตสำนึกและปล่อยให้เป็นที่รกร้างของหน่วยงานที่รับผิดชอบทำให้มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นมากมาย

คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ในการจัดการรูปแบบจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก โดยเริ่มจากการทิ้งขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ควรมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งขยะชนิดใดที่สามารถนำกลับไปใช้ได้ อีก หรือสามารถแปรรูปเพื่อสร้างรายได้

ให้กับประชาชน และเป็นการรักษาและเป็นการสร้างสุขลักษณะนิสัยในการทิ้งขยะอย่างถูกวิธี ซึ่งในปัจจุบันนี้มีบางชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะอย่างน่าสนใจ

ชุมชนบ้านกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นชุมชนหนึ่งที่น่าสนใจมาก เนื่องจากเป็นชุมชนที่สามารถจัดการขยะที่เกิดขึ้นภายในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการการรวมกลุ่มของประชาชนจากการนำของปัญญาชนที่จบการศึกษาในระดับสูง และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ทั้งที่อยู่ในพื้นที่ตำบลและอยู่นอกพื้นที่แต่มีความประสงค์เพื่อตอบแทนชุมชน เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการขยะด้วยวิธีการคัดแยกขยะจากคนในครัวเรือนและชุมชน นอกจากนี้ ยังมีความคิดที่จะคืนทุนให้กับชุมชน โดยการทำกิจกรรมขยะความดีขึ้นมา เพื่อให้ทุกครัวเรือนที่แยกขยะนำไปขายและมอบเงินให้กับชุมชน เป็นเงินทุนหมุนเวียน และตั้งเป็นกองทุนกลางเพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมต่างที่เกิดขึ้นในชุมชน

ความสำเร็จของการจัดการขยะของตำบลกะมียอ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ที่ควรศึกษาถึงเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยให้ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะ การศึกษาครั้งนี้จึงน่าจะเป็นประโยชน์ในการเป็นต้นแบบที่เหมาะสม สำเร็จเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอื่นๆ ในการนี้จะนำรูปแบบการจัดการขยะตำบลกะมียอนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการในการจัดการขยะโดยชุมชน ในชุมชนบ้านกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยอะไรที่ทำให้เกิดความผลสำเร็จในการจัดการขยะ ของชุมชนกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาข้อมูลการจัดการขยะโดยชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนตำบลกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานีและศึกษาชุมชนเข้มแข็ง ภาวะผู้นำในคิดริเริ่มกระบวนการจัดการขยะโดยชุมชน ของตำบลกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

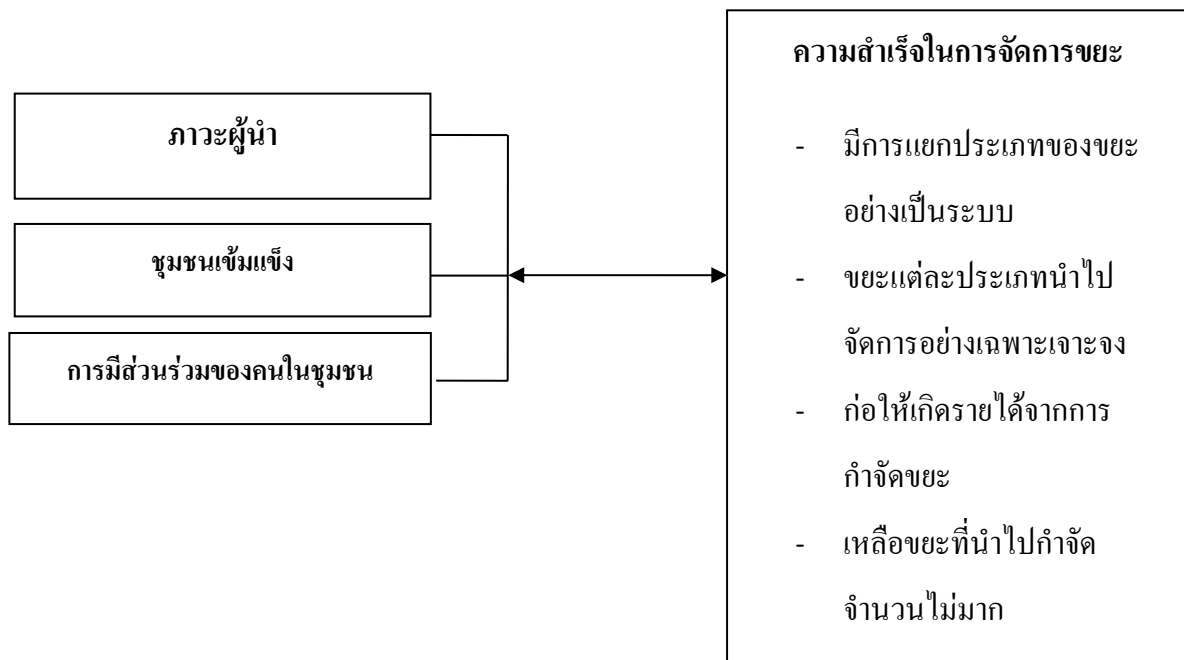
ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้มีเนื้อหาครอบคลุม วิธีการกำจัดขยะโดยชุมชน ความสำเร็จในการจัดการขยะโดยชุมชน และปัจจัยที่มีผลทำให้การจัดการขยะประสบความสำเร็จ

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ศึกษาในครั้งนี้นี้ครอบคลุม 3 หมู่บ้าน ในตำบลกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี คือ หมู่ที่ 2 บ้านกะมียอ หมู่ที่ 3 บ้านตานาะ และหมู่ที่ 6 บ้านสะมาโระ ตำบลกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตด้านเวลา ข้อมูลที่ใช้ทำการรวบรวมในช่วงตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2558 – เดือน พฤษภาคม 2559

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การจัดการขยะจะประสบผลสำเร็จได้ควรประกอบด้วย 1) มีการแยกประเภทของขยะอย่างเป็นระบบ (2) ขยะแต่ละประเภทนำไปจัดการอย่างเฉพาะเจาะจงและเหมาะสม 3) ก่อให้เกิดรายได้จากการจัดการขยะ (4) เหลือขยะที่นำไปกำจัดจำนวนไม่มาก โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ประสบผลสำเร็จ คือ 1) ภาวะผู้นำที่ดี โดยต้องผู้นำที่มีความเสียสละ ที่แสดงบทบาทกระตุ้นและลงมือทำ เพื่อประโยชน์สุขของชุมชน ซึ่งเป็นผู้นำที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ อันจะทำให้การบริหารจัดการจึงเป็นเรื่องง่ายของชุมชน 2) ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งมีหลายมิติที่ผสมผสานอย่างเกื้อกูลกัน ดังนี้ (1) ด้านวัฒนธรรม ชุมชนยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่ยึดโยงสมาชิกให้เป็นอันหนึ่งเดียวกัน (2) ด้านเศรษฐกิจ คนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้ประจำจากกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพ ไม่มีความลำบากที่จะร่วมกิจกรรมเพื่อสังคม (3) ด้านสังคม คนในชุมชนมีความรักความสามัคคี ร่วมมือกันกันในทุกกิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนไม่มีหรือมีเพียงเล็กน้อย และ 3) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน กิจกรรมต่างๆ มีการจัดอย่างเป็นขั้นตอน กระตุ้นให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วม ทำให้กิจกรรมการจัดการขยะในชุมชนมีการปฏิบัติกันอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและประสบผลสำเร็จ ผลจากการดำเนินการเกิดประโยชน์ต่อชุมชนหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนมีอากาศที่บริสุทธิ์ และมีต้นไม้ทุกพื้นที่ แม่น้ำลำคลองไม่มีขยะตกค้างจึงอุดมไปด้วยสัตว์น้ำหลากหลายชนิดที่ชาวบ้านได้ตกปลาน้ำจืด และกุ้ง และอีกมากมาย องค์ประกอบและความเชื่อมโยงขององค์ประกอบเหล่านี้ สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาการจัดการขยะ โดยชุมชน

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการขยะโดยชุมชน ตำบลกะมิยอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการจัดการขยะโดยชุมชนและศึกษาถึงปัจจัยอะไรที่ทำให้เกิดความผลสำเร็จในการจัดการขยะโดยชุมชน ของชุมชนกะมิยอ ตำบลกะมิยอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งสามารถนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้นำไปกำหนดแผนการดำเนินการจัดการขยะโดยชุมชนให้เกิดผลสำเร็จและนำไปใช้ประโยชน์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษามีรายละเอียดขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยและวิธีการคัดเลือก** กลุ่มเป้าหมายสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ครอบคลุมผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แกนนำกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน และปัญญาชนที่มีชื่อเสียงและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ จำนวนทั้งสิ้น 10 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. **วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)** การรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ใช้ 3 วิธี ดังต่อไปนี้

1) การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study)

วิธีการนี้ใช้สำหรับการค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำงาน โดยทำการรวบรวมจากหนังสือ รายงานการวิจัย บทความ และเอกสารทางราชการอื่นๆ ซึ่งเอกสารประเภทหลังนี้ใช้ประกอบกับข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนบ้านกะมิยอ ตำบลกะมิยอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพพื้นที่การศึกษา

2) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

วิธีการนี้ใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลในระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม องค์กรที่มีอยู่ในตำบล โดยเฉพาะการประชุมของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในระดับชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมเชิงประเพณี เพื่อที่จะเข้าใจลักษณะธรรมชาติของการรวมกลุ่ม วิถีชีวิตและความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับการจัดการขยะ ในระหว่างการสังเกตนี้ ได้มีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับแกนนำชุมชนและแกนนำกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ที่มาร่วมประชุมด้วย

3) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

วิธีการนี้ ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Un-structured Questionnaire)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1). **แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์** เป็นมีแนวคำถามกว้างๆ ที่แตกออกมาจากวัตถุประสงค์ของการศึกษาใช้สำหรับเป็นคำถามเริ่มต้นในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งคำถามในประเด็นต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) สภาพการณ์ของปัญหาหยาบมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนกะมียอ ตำบลกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

(2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะโค่นชุมชน

(3) แนวทางการบริหารจัดการขยะ โดยชุมชน ของตำบลกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

(4) ปัจจัยที่ทำให้การจัดการขยะโดยชุมชนประสบผลสำเร็จ

2) แบบจดบันทึกภาคสนาม (Field notes) ใช้ในการจดยละเอียดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน จากการได้เข้าร่วมกิจกรรมและการพบปะพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับชาวบ้านหรือตัวแทนกลุ่มต่างๆ

4. การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการทำความเข้าใจกับความหมาย การจำแนกออกเป็นหัวข้อย่อยความตามประเด็น ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านเวลา และด้านบุคคลเพื่อหาความสอดคล้องของข้อมูล แล้วนำมาสรุปข้อค้นพบตามประเด็น นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียงเชิงพรรณตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการศึกษา

1. บริบทของชุมชนกะมียอ

ตำบลกะมียอ ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 4,735 คน คิดเป็นครัวเรือนได้ 817 ครัวเรือน ทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลาม ประชาชนมีการประกอบอาชีพหลากหลาย ที่โดดเด่นคือ อาชีพการทำสวนยาง และเย็บหมวกกะปิเยาะ (หมวกสีขาวที่ชายชาวมุสลิมนิยมสวมใส่) โดยมีโรงงานที่ผลิตกะปิเยาะมากจำนวน 6 โรงงาน นอกจากนี้ ยังมีอาชีพรับราชการ และรับจ้างทั่วไป ในชุมชนมีมัสยิด 1 แห่ง โรงเรียน 1 โรง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง

2. วิธีการและลักษณะของการจัดการขยะโดยชุมชน

การเคลื่อนไหวเพื่อจัดการขยะโดยชุมชนในชุมชนนี้ริเริ่มขึ้นในปี 2552 ซึ่งชุมชนกะมียอได้มีการจัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุขึ้นมาเป็นปีแรก โดยมีนายแพทย์หนุ่มที่เป็นลูกหลานของคนในชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพ จนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับสูง เป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุ ในงานนี้ได้มีการจัดชุดพยาบาลจากโรงพยาบาลอำเภอแห่งหนึ่งที่น่าายแพทย์ท่านนี้เป็นผู้อำนวยการ รวมถึงมีพยาบาลที่เป็นลูกหลานของคนในชุมชนกะมียอได้มาร่วมสมทบ จากการทำงานร่วมกันครั้งนี้กลุ่มคนที่มีความคิดจะช่วยเหลือให้เกิดประโยชน์และมอบความสุขให้กับชุมชนบ้านเกิดเหล่านี้ได้มีการปรึกษาหารือกันที่จะแก้ปัญหาในชุมชนอย่างครอบคลุม โดยเริ่มจากปัญหาที่พบในงานวันผู้สูงอายุซึ่งมีการตรวจสอบสุขภาพของทีมหมอและพบว่า ผู้สูงอายุมีอาการเป็นโรคภูมิแพ้เกือบร้อยละ 50 ทำให้ทีมงานเริ่มคิดหาสาเหตุของการเกิดโรคภูมิแพ้ ซึ่งต่อมาได้พบสาเหตุว่ามาจากขยะที่มีจำนวนมาก ทั้งไม่เป็นที่ มีการกำจัดบ้างด้วยการเผาและไม่มีการคัดแยกขยะก่อนจะนำไปทิ้งหรือเผา ส่งผลทำให้เกิดปัญหาเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านทัศนะวิสัย กลิ่น ความสะอาด ควัน ซึ่งไม่เพียงแต่ผู้สูงอายุเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบ ยังมีกลุ่มเด็กอีก รวมทั้งสองกลุ่มจำนวน 250 คนที่อาศัยอยู่บริเวณชุมชนเป็นโรคภูมิแพ้ จึง

คิดที่จะทำกิจกรรมจัดการขยะชุมชนขึ้น เพื่อที่จะแก้ที่จะแก้ปัญหาให้ได้ผลระยะยาว โดยมีความเห็นร่วมกันว่าต้องเริ่มต้นจากตัวบุคคล คราวเรือน แล้วขยับระดับขึ้นมาในระดับชุมชน และองค์กรท้องถิ่น โดยจะต้องมีการให้ความรู้ ปลุกฝังจิตสำนึกที่ดีในเรื่องการทิ้งขยะให้กับเด็กๆ และคนในชุมชนก่อน

เมื่อคนในชุมชนกะมียอได้รับความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะและวิธีการกำจัดขยะที่ถูกต้อง และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งกับตนเอง คราวเรือน และชุมชน จึงเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการเรื่องขยะเพื่อการแก้ปัญหา จึงมีการจัดกิจกรรมการจัดการขยะ ซึ่งได้ทำอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมในพื้นที่ชุมชนจนถึงปัจจุบัน

เมื่อได้มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเห็นผล จึงมีสมาชิกที่สนใจจะมาร่วมกิจกรรม และมีแกนนำเพิ่ม โดยเฉพาะเจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ ที่เป็นปลัดอำเภอเมืองปัตตานี ซึ่งเป็นลูกหลานคนกะมียอ ได้อาสาที่จะเข้ามาช่วยงานการจัดการขยะให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งปลัดอำเภอนี้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างคราวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมและทีมงานเยาวชนในการจัดประชุม พร้อมทั้งมีการพูดคุยเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาลดอย่างเป็นระบบการประชุมพูดคุย พร้อมเสนอแนะ ได้จัดขึ้นทุกเดือน เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้งานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ชุมชนกะมียอมีจุดเด่นในหลายๆ เรื่องที่สำคัญคือการยึดถือปฏิบัติตามหลักศาสนา แนวทางที่ชุมชนใช้ในจัดการขยะ คือ การใช้มัดสยิดเป็นจุดศูนย์กลางในการคัดแยกขยะ แล้วเอาขยะมารวมกันที่มัดสยิดเพื่อนำไปขาย แล้วนำเงินที่ได้ไปทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น 1 มอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กกำพร้า ปีละ 2 ครั้ง และกิจกรรมอื่นที่ทางชุมชนเห็นสมควร

วิธีการจัดการขยะของชุมชนกะมียอ สามารถนำเสนอ โดยสังเขปดัง คือ เริ่มต้นที่แต่ละคราวเรือน เตรียมถังขยะ 4 ใบ เพื่อแยกขยะที่ต้องการคัดมีดังนี้

- **ถังที่ 1** สำหรับขยะที่เป็นขยะทั่วไป เช่น เป็นขยะที่มาจากธรรมชาติหรือสิ่งมีชีวิต สามารถย่อยสลายได้ง่ายโดยกระบวนการทางธรรมชาติ เช่น เศษอาหาร ผักผลไม้ ซากพืช ซากสัตว์ ใบไม้ เป็นต้น
- **ถังที่ 2** สำหรับขยะทั่วไปที่ย่อยสลายได้ยาก ไม่คุ้มค่าในการนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เปลือกลูกอม ถุงขนม ถุงพลาสติกปนเปื้อนอาหาร กล่องโฟมเปื้อนอาหาร ฟิล์มเปื้อนอาหาร เป็นต้น ชาวบ้านนำไปให้รถบริการทิ้งขยะของ องค์การบริหารส่วนตำบล
- **ถังที่ 3** ขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ เป็นขยะของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ หรือรีไซเคิลได้ เช่น กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะและกล่องเครื่องดื่ม เป็นต้น ชาวบ้านนำไปเททิ้งจุดที่ศูนย์รวมของชุมชนคือ หน้ามัดสยิด
- **ถังที่ 4** ขยะอันตราย เป็นขยะที่มีการปนเปื้อนของสารพิษต้องเก็บรวบรวมแล้วนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี เช่น กระป๋องยาฆ่าแมลง ถ่านไฟฉาย กระป๋องบรรจุสี แบตเตอรี่ หลอดไฟหมดยุ น้ยาล้างเล็บ น้ยาย้อมผม น้ำมันเครื่อง น้ยาทำความสะอาดสุขภัณฑ์ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป วิธีการจัดการขยะในชุมชนกะมียอประสบความสำเร็จอย่างสูง เนื่องจากการคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ โดยขยะที่เอาไปใช้ประโยชน์ใหม่ ส่วนขยะเปียกนำไปให้เป็นอาหารเป็ด และไก่ เหลือขยะทั่วไป จึงจัดส่งให้เหลือขยะทิ้งเพียงร้อยละ 35 เมื่อเทียบกับปี 2552 เทียบกับช่วงก่อนที่จะมีการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ พบว่ามีขยะทิ้งประมาณ 5 ตันต่อเดือน แต่เมื่อมีการจัดเก็บขยะอย่างเป็นระบบในเวลาต่อมาทำให้มีขยะทิ้งเพียง 2 ตันต่อเดือนเท่านั้น

3. ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการขยะประสบผลสำเร็จ มี 2 ปัจจัยคือ

ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนกะมียอ ประสบผลสำเร็จในการจัดการขยะ คือ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เห็นถึงความรัก ความสามัคคีในเรื่องความกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนอย่างเคร่งครัด มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึ่งพาอาศัยกัน ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม มีศีลธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม ใช้หลักการประนีประนอมในการแก้ปัญหา และมองว่าสมาชิกในชุมชนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และเป็นครอบครัวเดียวกัน ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการขยะประสบผลสำเร็จ มี 3 ปัจจัยด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1) **ปัจจัยด้านผู้นำ** ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ คือ ผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ เพราะผู้นำสามารถที่จะทำกิจกรรมที่เกิดผลดีต่อชุมชนได้ ในขณะที่เดียวกันชาวบ้านอาจจะไม่มีความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่นเดียวกับเรื่องจัดการขยะ บางครั้งชาวบ้านอาจจะมองไม่เห็นถึงความสำคัญและเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ทำให้การจัดการขยะยังไม่ได้เกิดขึ้นในชุมชนก่อน ปี 2552 ขยะที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการคัดแยกจึงมีเยอะ และมีทั่วทุกพื้นที่ในชุมชน ทำให้ชุมชนไม่น่าอยู่ และยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนอีกด้วยจึงจำเป็นต้องมีผู้นำที่ดี มีความรู้ ทำให้ชาวบ้านเชื่อถือ และรับฟังเพราะความศรัทธาในตัวผู้นำและผู้นำมีความสามารถที่จัดการได้ โดยการริเริ่มทำให้ชาวบ้านเห็น จัดประชุม พูดคุย เพื่อที่จะให้ชาวบ้านได้ทำตาม

ผู้นำที่โดดเด่นมี 2 คน เป็นริเริ่มดำเนินโครงการคัดแยกขยะ โดยเป็นลูกหลานของคนในชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในชีวิต เป็นที่นับถือของชาวบ้านในชุมชน ประทับกับ 2 ท่านนี้เป็นผู้นำที่มีอหิชาสัยดี มีความเป็นกันเองไม่ถือตัวเข้าได้กับคนทุกกลุ่ม ทุกวัย และชอบช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชนในยามที่ชาวบ้านมีเรื่องเดือดร้อนขอความช่วยเหลือ

การบริหารจัดการของผู้นำ ทั้ง 2 ท่านจะใช้วิธีการเรียกประชุมทุกครั้งที่มีความเคลื่อนไหวในกิจกรรมต่างๆที่จะทำในชุมชน โดยปกติแล้วจะนัดชาวบ้านประชุมพูดคุยเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถอดบทเรียน

2) **ปัจจัยด้านชุมชนเข้มแข็ง** ปัจจัยด้านชุมชนเข้มแข็ง มี 2 องค์ประกอบที่เห็นเด่นชัด คือ ด้านสังคมกับด้านวัฒนธรรม ด้านสังคมชุมชนกะมียอมีความรักความสามัคคีกันอย่างแน่นแฟ้น อยู่ด้วยกันเหมือนเครือญาติ และเป็นชุมชนเก่าแก่ที่อยู่ร่วมกันตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายายมีงานอะไรที่ทำในชุมชนก็จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้คนที่อยู่ในชุมชนกะมียอมีความรักและรู้สึกผูกพันกับคนในชุมชนเดียวกันเหมือนญาติมิตร ด้านวัฒนธรรม เพราะความเป็นสังคมมุสลิมด้วยกันและยึดถือปฏิบัติที่เคร่งครัดจึงทำให้ชุมชน กะมียอ มีกิจกรรม

ละหมาด ร่วมกัน มีประเพณีที่เหมือนกัน มีความภาคภูมิใจในการเป็นคนกะมियो ความเข้มแข็ง สังคม วัฒนธรรม มีความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมจัดการขยะจึงกลายเป็น ชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนที่สะอาด ชุมชนสีเขียว ชาวบ้านไม่ทิ้งขยะตามพื้นที่ต่างๆ แม่น้ำลำคลองมีความใสสะอาดทำเกิดสิ่งแวดล้อมที่ดีในชุมชน

3) **ปัจจัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน** ชุมชนที่ตำบลกะมियोยังมีความพร้อมในเรื่องเศรษฐกิจภายในชุมชน และความพร้อมในด้านศักยภาพของคนในชุมชนที่สามารถเป็นพลังในการขับเคลื่อนงานที่เกิดขึ้นต่างๆ เช่นการเรียเงินเพื่อไปทำกิจกรรมวันผู้สูงอายุ กิจกรรมมอบทุนให้เด็กกำพร้า ซึ่งตำบลกะมियो มีเด็กกำพร้าที่ต้องดูแลประมาณ 30 คน ส่วนใหญ่จะกำพร้าบิดา ถือว่าเป็นอีกหน้าที่หนึ่งที่ทุกคนในชุมชนต้องร่วมกันรับผิดชอบเด็กกำพร้าให้เสมือนเป็นเด็กปกติทั่วไป

4. การจัดการขยะที่ประสบผลสำเร็จ

จากการลงพื้นที่ชุมชนกะมियो สามารถสรุปแนวทางในการจัดการขยะโดยชุมชน พบว่าประกอบด้วย 7 ข้อดังต่อไปนี้

1) **ลักษณะของกิจกรรมมีความชัดเจน** กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนมีความชัดเจน โดยมีครัวเรือนที่อาสาที่จะเข้าร่วมในการคัดแยกขยะ โดยตนเอง ง่ายและตรงไปตรงมาที่สุด ของปัญหาขยะ คือการคัดแยก เพราะขยะส่วนใหญ่เป็นขยะที่ย่อยสลายได้ อีกส่วนหนึ่งคือขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ชาวบ้านยังมีความรู้ในเรื่องสุขอนามัยเพิ่มขึ้น

2) **คนในชุมชนมีแรงจูงใจ** เหตุผลใหญ่ที่คนในชุมชนกะมियोพร้อมใจกันคัดแยกขยะก่อนทิ้งคือการมีแรงจูงใจจากสิ่งต่างที่เข้ามา เช่น แรงจูงใจในการทำ ความ แรงจูงใจในการเคารพผู้นำ และแรงจูงใจที่จะเห็นบ้านเรือนสะอาดและสงบ

3) **มีความพร้อมกัน** สมาชิกชุมชนกะมियोมีความพร้อมในการคัดแยกขยะ ส่วนหนึ่งมาจากเป็นชุมชนเข้มแข็ง คนในชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดี มีการศึกษาดี และมีความพร้อมในด้านศักยภาพ จึงมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมคัดแยกขยะในชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิดความรักความสามัคคีกันอย่างต่อเนื่อง

4) **มีความต่อเนื่อง** ตั้งแต่มีกิจกรรมผู้สูงอายุ ปี 2552 –ปัจจุบัน กิจกรรมยังดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องเป็นเพราะการร่วมมือร่วมใจของคนกะมियो และยังมีผู้นำที่ยอมเสียสละเวลาในการทำกิจกรรมคัดแยกขยะอย่างต่อเนื่อง

5) **มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน** ชุมชนกะมियोเป็นชุมชนที่ไม่ค่อยมีเรื่องขัดแย้งกัน จึงสามารถทำกิจกรรมคัดแยกขยะได้ดีเพราะความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทั้งในด้านความคิด ความสัมพันธ์ และความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย แบบเครือญาติ จึงไม่ยากที่จะบริหารจัดการและพูดคุยกันในเรื่องที่เป็นเรื่อง

7) **มีภาวะเป็นผู้นำที่ดี** ถือเป็นเรื่องที่ชุมชนกะมियो โชคดีที่มีผู้นำที่ดี มีความรู้ความสามารถในทุกด้าน และมีศักยภาพทางสังคมสูง ความเสียสละ และอดทนต่อปัญหาต่างๆที่เข้ามาในชุมชน

8) **มีความเป็นชุมชนเข้มแข็ง** เป็นชุมชนที่ศักยภาพที่พร้อมในทุกด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ทำให้กิจกรรมคัดแยกขยะประสบผลสำเร็จได้ไม่ยาก

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าจัดการขยะโดยชุมชนของชุมชนบ้านกะมียอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เริ่มต้นที่ผู้นำชุมชน ได้ระดมความคิดที่จะจัดการกับขยะที่มีอยู่ในชุมชน โดยการให้ตัวบุคคลมีจิตสำนึกในการจัดการขยะและขยายไปสู่ครอบครัว ครัวเรือน ชุมชน ตามลำดับ โดยมีทีมผู้นำชุมชน ที่นำโดยลูกหลานของคนในชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน เป็นผู้ริเริ่มและนำในการขับเคลื่อนงานและจัดตั้งชมรมคนรักกะมียอขึ้นเพื่อสร้างพลังให้คนในชุมชนร่วมกันพัฒนาและขับเคลื่อนงานจัดการขยะให้ประสบผลสำเร็จ

ปัจจุบันการจัดการขยะของชุมชนบ้านกะมียอได้รับการตอบรับจากครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างดี โดยชุมชนกะมียอใช้มัสยิดเป็นจุดศูนย์กลางในการจัดการขยะในครั้งด้วยการคัดแยกขยะจากครัวเรือนแล้วนำมารวบรวมที่หน้ามัสยิดเพื่อนำไปจำหน่าย เงินที่ได้จากการจำหน่ายขวดน้ำและขยะอื่นๆ เก็บเงินไว้เป็นทุนในการบริหารจัดการภายในชุมชน เมื่อคนในชุมชนได้นำหลักความศรัทธาในการทำกิจกรรมทำให้ทุกคนเกิดความสามัคคีและมีจิตอาสาที่พร้อมจะขับเคลื่อนงานให้บรรลุเป้า กิจกรรมหลักที่ทางชุมชนได้จัดขึ้นทุกปีมีดังนี้ มอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กกำพร้า จัดงานวันผู้สูงอายุ งานเมาลิดินนบี พิธีกวนอาซุรอ การละศีลอดในเดือนรอมฎอน กิจกรรมเหล่านี้ทางชุมชนบ้านกะมียอจัดขึ้นทุกปี จะมีการรวบรวมเงินที่ได้จากการจำหน่ายขยะบางส่วนและจากการเก็บจากกลุ่มที่มีงานทำแล้ว และกลุ่มประกอบธุรกิจเย็บหมวกกะปิเยาะ

ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จการจัดการขยะในชุมชนบ้านกะมียอคือความเป็นชุมชนเข้มแข็ง มีผู้นำที่ดีที่ช่วยกระตุ้นการจัดกิจกรรมของคนในชุมชน และดึงทีมงานเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนทำให้เยาวชนเกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีความสามารถที่จะขับเคลื่อนงานไปพร้อมกับผู้ใหญ่ อีกทั้งกิจกรรมการจัดการขยะของชุมชนกะมียอ ได้รับความสนใจจากชุมชนใกล้เคียงเพื่อนำไปปฏิบัติตาม และยังมีหน่วยงานจากภายนอก ที่สนใจในกิจกรรมการจัดการขยะ รวมถึงการไปศึกษาดูงานยังสถานที่ต่างๆ ของชมรมคนรักกะมียอ

ความพยายามที่สำเร็จนี้เป็นการแสดงออกถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในชุมชนกะมียอ ที่มีความภาคภูมิใจในชุมชน และได้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการขยะโดยชุมชนแล้ว ยังได้ตอบแทนกลับคืนชุมชน และสิ่งที่สำคัญคือ ได้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอันนำไปสู่สังคมที่มีความสันติสุข ลักษณะของความเป็นหนึ่งเดียวกันของ ชุมชนกะมียอ จะมีความโดดเด่นในเรื่องของความเชื่อร่วมกัน ซึ่งก็คือความเชื่อทางศาสนา สมาชิกจะนำหลักการของศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว และระดับสังคม ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนอย่างเคร่งครัด มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึ่งพาอาศัยกัน ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม มีศีลธรรมตามหลักของศาสนาอิสลาม ใช้หลักการประนีประนอมในการแก้ปัญหา และมองว่าสมาชิกในชุมชนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และเป็นครอบครัวเดียวกัน

ลักษณะของความเป็นหนึ่งเดียวกันของ ชุมชนกะมียอ จะมีความโดดเด่นในเรื่องของความเชื่อร่วมกัน ซึ่งก็คือความเชื่อทางศาสนา สมาชิกจะนำหลักการของศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว และระดับสังคม ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนอย่างเคร่งครัด มี

ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึ่งพาอาศัยกัน ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม มีศีลธรรมตามหลักของศาสนาอิสลาม ใช้หลักการประนีประนอมในการแก้ปัญหา และมองว่าสมาชิกในชุมชนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และเป็นครอบครัวเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. เงินที่ได้จากการขายขยะ ควรมีการจัดการที่ส่งเสริมกิจกรรมนี้ให้ดำเนินได้อย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ชื้อถังขยะแบบแยกประเภทขยะให้กับครัวเรือนที่เข้าร่วม โครงการเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน เป็นต้น

2. การศึกษาปัจจัย ตัวแปรอื่นๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ของชุมชนกะมิยอ เพื่อให้ทราบถึงตัวแปรที่ส่งผล และจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยเสริมสร้าง หรือวางแผนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

จรรยา ปานพรม. (2554). การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน ศึกษากรณี เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. คณะพัฒนาลักษณ์และสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นัยนา เดชะ. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ภาคนิพนธ์มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์.

ฤาษุดา เทพยากุล. (2555). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเกาะ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา. งานวิจัยทุนอุดหนุน การวิจัยจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ดวงใจ ปินตามูล. (2555). การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านโสก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. เอกสารวิจัยทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

ปิยชาติ ศิลปะสุวรรณ. (2557). ขยะมูลฝอยชุมชนปัญหาใหญ่ที่ประเทศกำลังเผชิญ. บทความวิชาการ กลุ่มงานติดตามและประเมินผลงานของวุฒิสภา สำนักวิชาการ. ปีที่ 4 ฉบับที่ 7 เดือน เมษายน 2559.

ธนกฤติ บวกขุนทด. (2553). การศึกษารูปแบบการจัดการจัดเก็บขยะชุมชน กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. การบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา. สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

ปภาวิน เติชขุนทด. (2554). พฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลสำนักตะคร้อ อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมาการบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค. สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

- ไพบูลย์ แจ่มพงษ์. (2555). การใช้ประโยชน์และการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนประชาชน ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. ทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ธงชัย ทองทวี. (2553). สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขามอำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา. การบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา. สำนักวิชาวิศวกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- NOW26.TV (2559). – ขยะล้นเมือง.....ปัญหาใหญ่มลพิษ ปี 2559 วันที่ 11 มกราคม 2559 <http://www.now26.tv/view/66104>.